

1951/757/Glg

Exnr. 9 van 20 Exn

NOTA

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Nota bestemd voor

- CS
- HACIV
- HAO
- HAVI
- HAMIDKL
- HAMIDKLu
- HAMIDKM

Nummer
DIS97004042

Datum
22 AUGUSTUS 1997

Onderwerp:
Inlichtingenbulletin

1. Hierbij doe ik U toekomen Inlichtingen-Bulletin nr.32/97 van de MID.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst,

Brigade-generaal

Bijlagen

- 1 -

Opsteller

drs.

Doorkiesnummer

070-3186967

INLICHTINGEN-BULLETIN NR.: 32/97
(21 augustus 1997)

Iran	- Nieuwe regering
Rusland	- Troepen in enclave Kaliningrad toegevoegd aan Militaire District Leningrad
Tadzjikistan	- Regeringseenheden drijven rebellerende brigade in het nauw
Bosnië-Herzegovina	- Conflict tussen [redacted] en tegenstanders loopt op
Albanië	- Recente ontwikkelingen
Congo-Brazzaville	- Hervatting gevechten - Mogelijke betrokkenheid huurlingen

IRAN

Nieuwe regering

Het Iraanse parlement heeft afgelopen woensdag, na een uitvoerig debat, zijn vertrouwen gegeven aan de nieuwe regering. Deze staat onder leiding van de in mei jl. voor vier jaar gekozen president hojatoleslam [redacted], een islamgeleerde. Hij was van 1982 tot 1992 minister van Cultuur en Islamitisch Beleid en staat bekend als "redelijk gematigd". Overigens werd in 1989 via een grondwetswijziging de premier als regeringsleider vervangen door de president, die tevens staatshoofd is. De meest prominente politieke figuur blijft de zeer conservatieve ayatollah [redacted] *Geestelijk Leider* sedert de dood van ayatollah [redacted] in 1989. [Een *ayatollah* neemt een hogere positie in de sji'itisch-islamitische hiërarchie in dan een *hojatoleslam*, maar hij staat lager dan een *groot-ayatollah*, van wie er slechts een drietal is in Iran.]

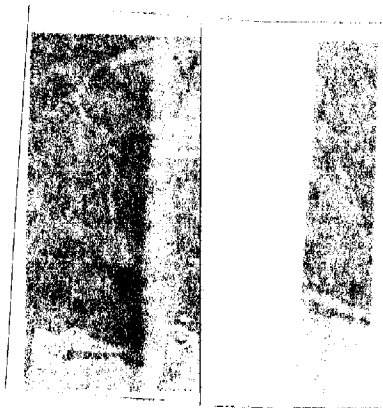
Over enkele nieuwe ministers in het kort het volgende. De minister van Buitenlandse Zaken [redacted] is sedert 1990 betrokken bij het beleid van zijn voorganger [redacted]. Zijn laatste functie was ambassadeur bij de Verenigde Naties en ook hij geldt als redelijk gematigd. Toch wordt van hem geen wijziging in de Iraanse buitenlandse politiek ten aanzien van de Verenigde Staten en Europa verwacht. De minister van Defensie tevens verantwoordelijk voor materieelaanschaf vice-admiraal [redacted] is een zeer regime-getrouwe carrière-officier en was bevelhebber der zeestrijdkrachten. De minister van Informatie / Hoofd geheime dienst hojatoleslam [redacted] is een conservatieve geestelijke, die voorzitter was van de Begrotingscommissie van het parlement.

[redacted] heeft bij de presentatie van zijn kabinet uitdrukkelijk verklaard dat hij een uitgebalanceerde eenheid heeft willen creëren, waarin de belangrijkste politieke krachten zijn vertegenwoordigd. De noodzaak voor deze samenstelling ligt in het feit dat de - verrassende - verkiezing van [redacted] door een heterogeen en eenzijdig

[REDACTED]

conglomeraat van "gematigden" en "vooruitstrevenden", bestaande uit "linkse groepen", "liberalen" en "technocraten", is gedragen. Dit heterogeen samenstel zal hem weinig politieke steun kunnen bieden, omdat haar vertegenwoordiging in het parlement een minderheid vormt. De "gematigden" en "vooruitstrevenden" bezetten 100 zetels van het totaal van 270 in het parlement, het conservatieve blok beschikt over 110 zetels en de verzameling "onafhankelijken van diverse signatuur" heeft de resterende 60 zetels. Dit betekent dat [REDACTED] weinig politieke speelruimte heeft tegenover de vooralsnog dominante "conservatieven". Daar komt bij dat de "conservatieven" de regerings- en overheidsinstellingen domineren en tevens vele belangrijke maatschappelijk posities innemen.

Nieuwe MinDef: een "islamitisch revolutionair"

MinDef [REDACTED]

MinDef vice-admiraal [REDACTED] is geboren in 1955 en opgeleid als landbouwingenieur. [REDACTED] is een fervent "islamitisch revolutionair" van het eerste uur en behoort tot de "hardliners" in de machtselite. Als volgeling van [REDACTED] was hij actief in de anti-shah beweging en wist hij door zijn inzet een vooraanstaande positie te verwerven. Na de machtsovername in 1979 was [REDACTED] betrokken bij de opbouw van het elite Islamitisch Revolutionaire Garde Korps (IRGC, ofwel "Pasdaran"), waarbinnen hij carrière maakte.

[REDACTED] heeft zich als IRGC-commandant onderscheiden in de "strijd tegen contra-revolutionairen" (lees: politieke oppositie en diverse minderheden) in de eerste tijd van het [REDACTED]-regime, evenals in de oorlog met Irak (1980-1988). Na de oorlog was [REDACTED] tot in 1989 minister van IRGC, een functie die nu is vervallen. Als IRGC-minister stond [REDACTED] dicht bij de politiek invloedrijke IRGC-algemeen bevelhebber generaal-majoor [REDACTED] die heden nog deze functie vervult.

[REDACTED] werd in 1990 bevelhebber van de geïntegreerde marines (IRGC en regulier) en begon hij een programma voor de modernisering en uitbreiding van deze gezamenlijke zeestrijdkrachten. Van betekenis is dat [REDACTED] via huwelijk geparenteerd is aan [REDACTED] naast Geestelijk Leider ook Opperbevelhebber van de strijdkrachten. Aangenomen mag worden dat hij de hand heeft gehad in de

[REDACTED]

voordracht van [REDACTED] als minister. Van deze patronage was ook al sprake toen [REDACTED] tot bevelhebber van de marine werd benoemd, te meer omdat hij geen enkele ervaring in dit krijgsmachtdeel had.

Als MinDef gaat [REDACTED] deel uitmaken van de Opperste Raad voor Nationale Veiligheid. Dit is het hoogste politieke orgaan dat het binnenlands en buitenlands beleid in grote lijnen bepaalt; het wordt voorgezeten door [REDACTED] [Van deze Raad maakt overigens ook de Chef der Generale Staf generaal-majoor [REDACTED] deel uit, zodat de militairen sterk zijn vertegenwoordigd.] De verwachting is dat [REDACTED] het ambitieuze Iraanse bewapeningsprogramma, waarin de opbouw van een aanzienlijk potentieel van massavernietigingswapens (chemisch, biologisch en nucleair) alsmede ballistische raketsystemen centraal staat, onverminderd zal voortzetten. Zijn goede relatie met IRGC-bevelhebber [REDACTED] die hiervan een groot voorstander is - de massavernietigingswapens en ballistische raketten staan onder zijn bevel - is hierbij van grote betekenis.

[REDACTED] staat bekend als voorstander van intensievere militaire samenwerking met de VR China en Noord-Korea, alsook Rusland. Hij heeft in de afgelopen jaren, tezamen met IRGC-bevelhebber [REDACTED] meerdere malen met dit doel vooral de VR China en Noord-Korea bezocht en opmerkelijke wapenleveranties tot stand gebracht. Het belangrijkste argument van [REDACTED] voor de relatie met deze twee landen is dat de levering van geavanceerde wapensystemen door deze landen weinig of niet onderhevig zal zijn aan eventuele toekomstige internationale (VN)sancties tegen Iran. De ervaring leert dat de VR China en Noord-Korea zich hieraan weinig gebonden achten. Er kan vanuit worden gegaan dat [REDACTED] het beleid van uitbreiding van de samenwerking met vooral VR China meer gestalte zal geven.

Minister van Informatie / Hoofd geheime dienst: een conservatief geestelijke

De nieuwe minister van Informatie (feitelijk Ministerie van Inlichtingen en Veiligheid - VEVAK ook aangeduid als MOIS) is hojatoleslam [REDACTED] [REDACTED]. Hij is geboren in 1945, was een leerling van imam [REDACTED] en heeft zich "islamitisch revolutionair" onderscheiden in de dagen van de machtsovername. Hiervoor is [REDACTED] door [REDACTED] beloond met de functie van openbaar aanklager bij de islamitisch revolutionaire tribunalen, die grootschalige "zuiveringen" in alle lagen van de samenleving hebben uitgevoerd. Hij werd vervolgens als conservatief tot lid van het parlement en voorzitter van de Begrotingscommissie gekozen en hij vervulde daarnaast andere functies in het politieke en geestelijke establishment.

De vervanging van de politiek prominente hojatoleslam [REDACTED] als minister van Informatie werd verwacht. Hoewel [REDACTED] een bijzondere staat van dienst heeft (hij bouwde het samenwerkingsverband van MOIS met IRGC en met het ministerie van Buitenlandse Zaken succesvol uit, vooral op het gebied van de externe illegale verwerving van materialen voor de ontwikkeling van massavernietigingswapens en ballistische raketsystemen) was zijn positie politiek onhoudbaar geworden. Zoals bekend heeft een Berlijnse rechtbank in 1996 [REDACTED] aangemerkt als betrokken bij /verantwoordelijk voor de moord op Iraans-Koerdische oppositiefiguren ("Mykonos"-proces) in Berlijn in 1992. Dit had de tot op heden verstoorde betrekkingen tussen de

[REDACTED]

Europese Unie en Iran tot gevolg, wat vervolgens in Teheran tot politieke verdeeldheid en een reactie tegen [REDACTED] heeft geleid.

Dat [REDACTED] is benoemd tot minister van Informatie / Hoofd Veiligheidsdienst is een verrassing. Als financieel specialist in het parlement en lid van enkele religieuze organen heeft hij geen enkele ervaring op veiligheidsgebied. Klaarblijkelijk omdat [REDACTED] een buitenstaander is die zich niet politiek heeft gecompromitteerd, is hij acceptabel voor alle betrokken partijen in Teheran.

De grote vraag - met name voor het Westen - is of [REDACTED] zal overgaan tot aanpassingen in het tot dusver door [REDACTED] gevoerde harde beleid van het ministerie van Informatie. Wat betreft de activiteiten van MOIS in het buitenland, die zijn gericht op het controleren en elimineren van tegenstanders van het regime, is aanpassing weinig aannemelijk. Het regime, vooral [REDACTED] beschouwt het uitschakelen van de kopstukken van diverse oppositiegroeperingen van vitaal belang. Daarentegen is terughoudendheid inzake betrokkenheid bij internationale terroristische activiteiten (bijv. tegen Amerikaanse en Israëlische/Joodse doelen), getuige op de huidige problemen in de betrekkingen met het Westen, niet uitgesloten.

Feit is dat het ministerie van Informatie het machtigste ministerie van het regime is, het overheidsapparaat controleert en tevens een grote invloed op de samenleving heeft. Het ministerie krijgt traditioneel opdrachten van [REDACTED] en rapporteert direct aan hem. Zo heeft [REDACTED] dit ministerie gebruikt om zuiveringen in de gelederen van de Iraanse clerus uit te voeren en te spioneren tegen ministers en andere regeringsfunctionarissen. Dit ministerie controleert ook de loyaliteit in de IRGC en de reguliere strijdkrachten. De minister van Informatie heeft ook een belangrijke stem in de oppermachtige Opperste Raad voor Nationale Veiligheid. De conservatieve [REDACTED] zal zich in dit orgaan, onder direct toezicht van [REDACTED] niet "gematigd" opstellen.

RUSLAND

Troepen in enclave Kaliningrad toegevoegd aan Militaire District Leningrad

De Russische Federatie heeft in het kader van het CSE-Verdrag gemeld, dat de landstrijdkrachten in de enclave Kaliningrad (in casu het 11e Leger met een sterkte van 20.000 man) per 1 september a.s. niet meer rechtstreeks onder het Commando Landstrijdkrachten in Moskou zal vallen, maar onder het Militaire District Leningrad (LEMD). Het LEMD omvat momenteel nog het gebied vanaf de Russisch-Letse grens tot aan Nova Zembla. Uit verbindingsinlichtingen is overigens bekend dat het 11e Leger al langer banden heeft met het LEMD en recent weer aan een Commando & Staf oefening van het LEMD heeft deelgenomen.

De formele resubordinatie houdt voor een deel verband met de aangekondigde opheffing van het Commando Landstrijdkrachten (de Generale Staf zal de meeste van zijn functies overnemen). De maatregel is verder mogelijk een stap in de richting van het opzetten van een zogenaamd "territoriaal commando" in het noordwesten van Rusland. Dergelijke interservice-commando's moeten alle troepen in een bepaald gebied onder bevel krijgen en de meeste bevelstaken van de opperbevelhebbers van de krijgsmachtdelen overnemen. Waargenomen

[REDACTED]

verbindingstructuren wijzen op een territoriaal commando in het noordwesten met daarin de Baltische Vloot, de Noordvloot en de troepen in LEMD.

Het is significant dat ervoor is gekozen om het 11e Leger aan het LEMD te verbinden en niet aan het Militaire District Moskou. In het verleden was er in Russische militaire kringen sprake van om als tegenstap tegen NAVO-uitbreiding in het westen van de voormalige Sovjet Unie een operatief verband te creëren, bestaande uit troepen in het Westen van het Russische MOMD, de Wit-Russische strijdkrachten en de Russische troepen in Kaliningrad. Daar lijkt nu geen sprake van te zijn. Eerder heeft Moskou al aangekondigd dat de Russische troepenmacht in de enclave Kaliningrad iets in sterkte zal worden teruggebracht.

TADZJIKISTAN

Regeringseenheden drijven rebellerende brigade in het nauw

Het tussen de regering en de gezamenlijke islamitische oppositie gestarte vredesproces vordert nog steeds gestaag. Na de installatie van een nationale verzoeningscommissie is intussen begonnen met het vanuit Afghanistan laten terugkeren van Tadzjiekse vluchtelingen. Ook is overeenstemming bereikt over de locatie in de hoofdstad Dushanbe waar de oppositie haar contingent van ongeveer 500 strijders kan stationeren.

President [REDACTED] heeft de nieuwe situatie aangegrepen om de problemen met Kolonel [REDACTED] de commandant van een in het zuidwesten van het land opererende opstandige brigade van het regeringsleger, militair op te lossen. Deze [REDACTED] had zijn ongenoegen geuit over het vredesakkoord met de islamitische oppositie en gedreigd om met zijn troepen naar Dushanbe te komen.

Regeringstroepen, die loyaal zijn aan [REDACTED], zijn in actie gekomen tegen de brigade van [REDACTED] en hebben haar na gevechten naar het zuiden verdreven. Volgens de Tadzjiekse regering zou een groot deel van de opstandige brigade zich hebben overgegeven. Een ander deel zou zich hebben verspreid in het bergachtige terrein en eenheden van [REDACTED] zouden pogingen hebben gedaan om naar Oezbekistan te vluchten. Oezbekistan heeft echter te kennen gegeven dat het gevluchte troepen zal aanhouden, ontwapenen en terugsturen naar Tadzjikistan.

Gezien het feit dat de islamitische oppositie zich geheel buiten dit conflict heeft gehouden, voelt [REDACTED] zich door de overwinning op [REDACTED] mogelijk zo gesterkt, dat hij zijn machtspositie in het land verder zal trachten uit te breiden. Het is zo niet ondenkbaar dat hij nu zal proberen om het noordelijke deel van Tadzjikistan, dat zich altijd in een bepaalde mate heeft afgezet tegen de regering in het zuidelijke Dushanbe, meer onder zijn invloed te krijgen.

BOSNIË-HERZEGOVINA

Conflict tussen [REDACTED] en tegenstanders loopt op

De president van de Bosnisch-Servische republiek (RS), [REDACTED], heeft een aantal leidende veiligheidsfunctionarissen in Banja Luka vervangen. Naar aanleiding daarvan hebben de Bosnisch-Servische media een verklaring gepubliceerd van minister van Binnenlandse Zaken [REDACTED] dat [REDACTED] zich gelieerd heeft aan de internationale gemeenschap met als doel de vernietiging van de RS. Onderstreept

[REDACTED]

werd dat alle noodzakelijke maatregelen zullen worden genomen om de eenheid van de RS te herstellen. De Servische vertegenwoordiger in het Bosnische presidium, [REDACTED], heeft verklaard dat "het Servische volk niet zal toestaan dat de verdeeldheid voortduurt, zoals de internationale gemeenschap verwacht".

De maatregel van [REDACTED] en de reactie daarop houden verband met de machtsstrijd tussen haar en een aantal machthebbers rond [REDACTED] en [REDACTED]. [REDACTED] steunt vooral op de onvrede die met name in het westen van de RS, rond Banja Luka, bestaat rond de dominante positie van de Bosnisch-Servische "hoofdstad" Pale in het oosten. Het feit dat zij over voldoende invloed beschikt om de leiding van de reguliere en speciale politie te vervangen, wijst erop dat zij bij haar streven enig succes boekt. Deze maatregel, en het feit dat zij [REDACTED] iedere autoriteit ontzegt, zal echter door haar tegenstrevers als een onaanvaardbare provocatie worden beschouwd. De genoemde uitspraken van [REDACTED] [REDACTED] en [REDACTED] vormen waarschuwingen dat zij beogen desnoods met geweld de macht van [REDACTED] te breken. Indien het inderdaad tot een confrontatie komt tussen voor- en tegenstanders van [REDACTED], is zij waarschijnlijk kansloos. Haar machtspositie is vooral gebaseerd op enkele staatsinstellingen in Banja Luka, een los samenwerkingsverband van onderling sterk verschillende oppositie-partijen en de internationale gemeenschap. Haar tegenstanders beschikken over een hechte partijstructuur, beheersen de media in de RS en worden gesteund door het regime in Belgrado. Het Bosnisch-Servische leger (VRS) vormt in deze machtsstrijd slechts een ondergeschikte partij en zal zich waarschijnlijk afzijdig houden in een eventuele confrontatie. Onderstreept moet worden dat de steun van de internationale gemeenschap slechts ten dele in het voordeel van [REDACTED] werkt. De meeste Serviërs zijn er van overtuigd dat de internationale gemeenschap partijdig is tegen hen en openlijke inmenging van de internationale gemeenschap in de interne aangelegenheden van de RS zal door hen worden gezien (en door de aan [REDACTED] getrouwe media worden gepresenteerd) als een indicatie dat [REDACTED] inderdaad met de internationale gemeenschap samenspannt om de RS te benadelen. Het feit dat zij, die in het verleden werd gekenmerkt door een radicaal nationalisme en verzet tegen "Dayton", nu een gematigd gezicht toont, komt haar geloofwaardigheid in eigen kring ook niet ten goede. Zelfs indien zij uit de machtsstrijd als overwinnaar tevoorschijn zou komen, zullen de jongste ontwikkelingen leiden tot nieuwe aversie jegens SFOR, en mogelijk tot incidenteel geweld jegens vertegenwoordigers van de internationale gemeenschap. Een factor die in de overwegingen van [REDACTED] c.s. zeker een rol speelt, is het feit dat verdeeldheid in het Bosnisch-Servische kamp de Bosnische Moslims in de kaart speelt. Zij zijn op goede gronden van mening dat de Bosnische politieke leiding rekening houdt met een nieuwe ronde van vijandelijkheden om de Bosnische Serviërs te dwingen tot een meer positieve houding van tenminste enkele bepalingen in het verdrag van Dayton, zoals die met betrekking tot de terugkeer van vluchtelingen naar hun oorspronkelijke woonplaatsen en het functioneren van de centrale Bosnische instellingen, omdat dergelijke maatregelen het territoriale en politieke isolement van de Bosnische Moslims zouden doorbreken en een adequate vertegenwoordiging in het gehele land zouden garanderen. Zij zullen een interne verzwakking in de RS verwelkomen. Alleen al om die reden zullen [REDACTED], [REDACTED] en hun medestanders op korte termijn een einde aan deze verdeeldheid willen maken.

ALBANIË

Recente ontwikkelingen

Op 19 augustus heeft de nieuwe president van Albanië, [REDACTED], de chef van de generale staf, [REDACTED] ontslagen. [REDACTED] wordt opgevolgd door de 46-jarige [REDACTED].

Het ontslag van [REDACTED] kan worden beschouwd als het startsein van een ingrijpende reorganisatie die de Albanese krijgsmacht vermoedelijk te wachten staat. Het gaat vooraf aan het verzoek dat minister van defensie [REDACTED] onlangs aan de president deed om een decreet te ondertekenen waarmee het ontslag van nog eens 25 generaals kan worden geëffectueerd. Het ontslag van [REDACTED] en de beoogde verwijdering van 25 generaals uit de legertop passen in het streven van de door de socialisten gedomineerde regering het overheidsapparaat te zuiveren van elementen die tijdens de volksopstand in maart van dit jaar onvoorwaardelijk de zijde van [REDACTED] en zijn Democratische Partij kozen. Zeker nu bekend is geworden dat de legerleiding plannen klaar had liggen om een grootscheepse aanval tegen de met de socialisten sympathiserende opstandelingen in het zuiden uit te voeren, lijken de hogere echelons binnen de strijdkrachten niet langer te kunnen ontkomen aan een grondige herziening van het personeelsbestand. In het licht van deze ontwikkelingen moet rekening worden gehouden met toenemende spanningen in, en mogelijk zelfs verzet van de zijde van, de krijgsmacht. Dit, gevoegd bij de deplorabele staat waarin de strijdkrachten thans verkeren (de facto is de krijgsmacht de afgelopen maanden geheel gedesintegreerd en is er een groot gebrek aan wapens en overige uitrusting), maakt dat de strijdkrachten voorlopig geen betrouwbaar en effectief instrument van de nieuwe machthebbers zullen zijn.

CONGO-BRAZZAVILLE

Hervatting gevechten

Begin augustus werd het sinds 15 juli van kracht zijnde staakt-het-vuren tussen troepen van president [REDACTED] en zijn voorganger generaal [REDACTED] geschonden. Na drie weken van relatieve rust zijn de gevechten weer in alle hevigheid losgebarsten. *(In de hoofdstad Brazzaville wordt zwaar gevochten. In noord Congo zijn troepen van [REDACTED] een offensief begonnen in de plaats Impfondo en rukken zij op naar de plaats Ouesso.)* Met de beëindiging van het staakt-het-vuren is aan één van de drie voorwaarden voor de komst van een VN-vredesmacht in Congo-Brazzaville (naleving van het overeengekomen staakt-het-vuren, instemming met het ontplooiën van en het overnemen van het vliegveld Maya Maya in Brazzaville door de vredesmacht en instemming van de partijen om te komen tot een politieke oplossing) niet voldaan. Naar verwachting zal een nieuw staakt-het-vuren op zich laten wachten daar er aanwijzingen zijn (de aanvoer van Mi-8, Mi-17 en Mi-24 helikopters) dat de strijdende partijen zich opmaken voor een nieuw gewapend treffen.

[REDACTED]

Mogelijke betrokkenheid huurlingen

Uit bijzondere bron is naar voren gekomen dat een deel van de [REDACTED] olie-licentie in Congo in handen is van Heritage Oil. De directeur van deze organisatie, de voormalige SAS-militair [REDACTED] is tevens directeur van de overkoepelende Strategic Resource Company. [REDACTED] is verantwoordelijk voor de eerste inzet van Executive Outcomes in Angola in 1993. Voorts wordt zijn organisatie in nauw verband gebracht met de Zuid-Afrikaanse huurlingenorganisatie en diverse (60+) andere consortia op het gebied van mijnbouw, oliewinning en winning van andere grondstoffen (vnl. diamanten).

Met de verslechterende situatie binnen Congo-Brazzaville moet het niet worden uitgesloten dat de olieindustrie, zoals ook in Angola, zal worden beschermd door een "beveiligingsbedrijf". Inzet van Executive Outcome moet dzz. niet worden uitgesloten.